

9. Проблеми і можливі наслідки для регіонів вступу України в Європейський Союз.

Тут також ціла низка проблем, яка пов'язана з реалізацією підписаною Україною Угоди про асоціацію з ЄС та створенням Зони вільної торгівлі. Це широкий спектр перспективних наукових досліджень. Сюди ж входять безумовно, й питання розвитку різних форм транскордонного співробітництва.

Фащевський М. І.,

д.г.н., професор кафедри регіональної економіки і туризму ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ПРОБЛЕМИ РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Сутнісною відмінністю регіональної економіки від галузевої (корпоративної) є те, що вона являє собою єдину функціональну соціо-еколого-економічну систему, усі компоненти якої взаємозв'язані. До того ж кожен зазначений її компонент має бути збалансований по структурі, темпах розвитку, обсягах ресурсоспоживання, соціальної орієнтації тощо. До цього слід додати і те, що природа, господарство, суспільство країни і регіону не ізольовані від зовнішнього глобального впливу відповідних компонент. Ці впливи можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки. Більше всього негативні наслідки зовнішніх впливів притаманні для регіонів зі слабо збалансованою економікою [1]. Для прикладу можна назвати недостатню збалансованість структури регіональних агропромислових комплексів країни з їх соціоприродними системами. Дві ключові ланки цього комплексу — рослинництво і тваринництво — не узгоджено функціонують щодо вимог природи і регіональних соціумів.

Недостатність взаємозв'язаного розвитку зумовлює наявність незадоволеного попиту на органічні добрива, що знижує природну родючість ґрунтів, а застосування хімічних добрив спонукає до деградації природної здатності розвитку рослинництва. Такий характер корпоративних інтересів призводить до економічної і соціальної деградації регіонів, в основі розвитку яких лежить аграрне виробництво і промислова переробка аграрної сировини та діяльність інших взаємозв'язаних підприємств.

Підтвердженням зазначеного вище є найнижчий рівень доходів селянина як виробника, деформований ринок праці сільського населення, міграція сільської робочої сили в міста та інші регіони і країни, погіршення соціальних умов життєдіяльності, втрата репродуктивної здатності в сільській місцевості, зняття зі статистичного обліку сільських населених пунктів тощо. Зазначене ставить під загрозу існування і функціонування дрібних за чисельністю жителів сільських соціумів, обезлюднення сільських регіонів, зниження відтворювальної здатності сільських територій і сільського етносу, його продуктивного генофонду, територіальної повсюдності загрози існуванню і міських етносів, основою формування яких значний історичний період було сільське населення, а разом з тим — і українського етносу в цілому.

Нині склалась ситуація, коли відповідно до наявних правових механізмів плата за ресурси, як і відрахування від заробітної плати до соціальних фондів відбувається за місцем реєстрації підприємства і зайнятості працівника, а не за місцем їх знаходження чи проживання. Таким чином, природно-ресурсні і трудоресурсні регіони сприяють збагаченню бюджетів регіонів реєстрації, а не місцезнаходження суб'єктів економічної діяльності. В цих умовах місцеві громади, де зосереджений ресурсний потенціал, який використовується в господарстві і дає дохід, втрачають його частку як учасники виробництва. Результати економічної діяльності зорієнтовані головним чином на задоволення корпоративних інтересів. Територіальні громади в таких умовах, їх потреби, режим відтворення, збереження і розвитку соціуму в умовах дії нинішньої правової економічної моделі залишаються без достатнього ресурсу існування. Це негативно позначається на збереженні сільських і міських регіональних продуктивних соціумів, їх відтворенні, зростанні їх ціннісних цивілізаційних переваг в галузі культури, традицій, мови, поселенської мережі тощо.

Про незадовільний економічний стан територіальних громад сільських регіонів свідчить рівень оплати праці і доходи селян. Вони є одними з найнижчих порівняно з працівниками інших видів діяльності. Частка оплати праці селянина в собівартості продукції зовсім незначна. А це забезпечує високі доходи власнику-підприємцю і одночасно збіднення умов життя населення. В умовах зростання комунальних та інших витрат на платні медичні, юридичні, освітні та інші послуги це призводить до загос-

трення проблеми функціонування сільських і малочисельних за людністю міських соціумів. Стратегічно це загострить проблеми подальшого функціонування і регіональних соціумів в цілому, посилить міграційні тенденції до найбільших промислових, культурних поселенських центрів, в яких рівень оплати праці і умови життя вищі, ніж в сільських регіонах чи малих міських поселеннях.

Активізація місцевого самоврядування значною мірою залежить як від владних повноважень центральних органів влади, так і територіальних громад [2]. Особливим чинником виступають фінансові можливості місцевих органів влади, гармонізація національних, регіональних і місцевих інтересів. Компетенції місцевих органів влади в галузі управління економічними, соціальними, екологічними, політико-адміністративними системами конкретних регіонів значною мірою залежать і від загальнонаціональної політики. Вона повинна забезпечувати самодостатність функціонування місцевих громад на засадах самоврядування, тобто зменшення впливу центральної влади у вирішенні місцевих проблем. Суспільні цінності територіальної громади в такому разі набувають конкурентних переваг порівняно з адміністративно-територіальною вертикаллю супідрядності.

У такому випадку управління поточним і стратегічним розвитком на регіональному і місцевому рівнях набуває функцій координації та узгодження як із загальнодержавних, так і місцевих питань. Територіальна громада виступає суб'єктом реалізації поточних і стратегічних завдань місцевого значення відповідно до закону України [3]. Держава ж регулює і здійснює свої зобов'язання по відношенню до місцевого самоврядування шляхом розширення їх прав і свобод та надання належної допомоги.

Література

1. Методологічні засади адміністративно-територіальної реформи в Україні: соціально-економічні аспекти // Данилишин Б.М., Фащевський М.І., Чернюк Л.Г. та ін. — К.: Основа. — 2011. — 152 с.

2. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» № 156-VIII від 05.02.2015 р. // Голос України. — 04.03.2015. — № 39.

3. Закон України «Про засади державної регіональної політики» № 156-VIII від 05.02.2015 р. // Голос України. — 04.03.2015. — № 39.